

LR Seimo Kultūros komiteto ir Etninės kultūros globos tarybos (EKGT) konferencija

Žemė prašo nepamiršti vardų

Seimo Skaityklos salė 2019-11-13

Vietovardžių išsaugojimo gairių projektas

Dalia Urbanavičienė (EKGT pirmininkė)

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. sausio 16 d. nutarimu Nr. 39 „Dėl Vietovardžių metų minėjimo 2019 metais plano patvirtinimo“ patvirtintas
Vietovardžių metų minėjimo 2019 metais planas

35. Organizuoti Lietuvos vietovardžių išsaugojimo gairių parengimą (atsakinga Etninės kultūros globos taryba)

EKGT posėdyje 2019-04-02 sudarė **darbo grupę**, kurioje dalyvauja EKGT, LKI, LLTI, Lietuvos geografų draugijos, Nacionalinės žemės tarnybos, VĮ GIS-centro, VĮ Registrų centro, VU, Lietuvos kartografų draugijos atstovai.

Siūloma, kad Gaires tvirtintų LR Seimas savo nutarimu.

Lietuvos vietovardžių išsaugojimo gairių (toliau – Gairės)

STRUKTŪRA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

II. VIETOVARDŽIŲ IŠSAUGOJIMO REIKŠMĖ

III. BŪKLĖS ANALIZĖ

IV. GAIRIŲ TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

V. GAIRIŲ ĮGYVENDINIMAS IR STEBĖSENA

Gairių tikslas

Tikslas – užtikrinti vietovardžių ir jų reikšmės išsaugojimą, sustabdant jų naikinimą, grąžinant per sovietinę okupaciją ir vėliau panaikintus senuosius vietovardžius į vartoseną ar įpaminklinant jų atminimą.

Gairių uždaviniai

Uždaviniai:

1. Vietovardžių išsaugojimo užtikrinimas teisinėmis priemonėmis;
2. Tyrimų ir informacijos apie vietovardžius sistemingo kaupimo ir sklaidos plėtra;
3. Išnykusių vietovardžių atkūrimo skatinimas ir (ar) įpaminklinimas;
4. Vietos bendruomenių ir visuomenės suvokimo apie vietovardžius kaip vertybę ugdymas ir dalyvavimo jų išsaugojimo veiklose skatinimas.

1-as uždavinys. Vietovardžių išsaugojimo užtikrinimas teisinėmis priemonėmis

1. Pripažinti vietovardžius Lietuvos nematerialiąja kultūros paveldo vertybe.
2. Priimti teisės aktų pataisas, siekiant valstybiniu lygmeniu sustabdyti kaimų ir viensėdžių senųjų vardų naikinimą, išbraukiant juos iš juridinės vartosenos.

2-as uždavinys. Tyrimų ir informacijos apie vietovardžius sistemingo kaupimo ir sklaidos plėtra

1. Plėtoti vietovardžių bei jų išsaugojimo fundamentinius ir taikomuosius mokslinius tyrimus ir vykdyti jų sklaidą (apimant tolesnę „Vietovardžių žodyno“ ir kitų leidinių leidybą).
2. Tęsti gyvenamųjų vietovių ir teritorijų pavadinimų norminimą ir nustatyti jų išsaugojimo, naudojimo ir duomenų kaupimo tvarką. Tikslinant vietovardžių vardus parodyti tinkamą pagarbą vietos tarnei, išsaugant etnografinių regionų savitumą.
3. Užtikrinti integralios sistemos veikimą tęsiant vietovardžių kaupimą Lietuvos erdvinės informacijos portale geoportal.lt, bendradarbiaujant su įvairiais duomenų teikėjais (juridiniais ir fiziniaisiais asmenimis), siekiant susieti vietovardį su konkrečia geografine vieta.

3-as uždavinys. Išnykusių vietovardžių atkūrimo skatinimas ir (ar) įpaminklinimas

1. Sudaryti valstybiniu lygmeniu teisinės ir finansinės sąlygas vietos bendruomenėms, teritorijų savininkams ir savivaldybėms atkurti panaikintus kaimo gyvenamųjų vietovių vardus.
2. Įkurti prie savivaldybių administracijų vietovardžių (išnykusių ir benykstančių) išsaugojimo, atkūrimo ir įpaminklinimo komisijas.
3. Parengti rekomendacijas dėl vietovardžių įpaminklinimo (apimant ir vietos tarmės išsaugojimą pavadinime).
4. Skatinti juridinius ir fizinius asmenis teikti duomenis apie išnykusius vietovardžius Lietuvos erdvinės informacijos portalui geoportal.lt.
5. Įtraukti savivaldybių, seniūnijų, bendruomenių atstovus, mokyklų bendruomenes ir vietos tautodailininkus į vietovardžių įpaminklinimo darbą, pažymint laikiniais ar ilgalaikiais ženklais išnykusius vietovardžius su jais siejamuose geografiniuose objektuose (vietovėse).
6. Įamžinti senuosius vietovardžius gatvių, skverų, įmonių, organizacijų ir kitų objektų pavadinimuose.

4-as uždavinys. Vietos bendruomenių ir visuomenės suvokimo apie vietovardžius kaip vertybę ugdymas ir dalyvavimo jų išsaugojimo veiklose skatinimas

1. Skatinti vietos bendruomenes, kultūros įstaigas, gyventojus prisidėti prie vietovardžių istorinių ir kultūrinių ypatybių pažinimo, žinomumo apie juos didinimo (rengiant leidinius, edukacines priemones, sudarant žemėlapius, organizuojant įvairaus pobūdžio renginius ir pan.)
2. Įtraukti vietos bendruomenes į bendradarbiavimą su savivaldybėse sudarytomis vietovardžių išsaugojimo ir įpaminklinimo komisijomis, taip pat į išnykusių vietovardžių nustatymo darbus bendradarbiaujant su šios srities mokslininkais.
3. Įgyvendinant formaliojo ir neformaliojo ugdymo programas vietos švietimo įstaigose, užtikrinti žinių apie to krašto vietovardžius pateikimą, atitinkamų geografinių objektų lankymą, kraštotyrinio darbo organizavimą.
4. Rengiant geografinių objektų lankymo turistinius maršrutus, skleisti informaciją apie vietovardžius ir jų sąsajas su kultūros paveldo (tautosakos, kalbos, istorijos, architektūros ir kt.) duomenimis.

Gairių įgyvendinimas ir stebėseną

- Lietuvos Respublikos Vyriausybė, remdamasi šiomis Gairėmis ir bendradarbiaudama su EKGТ bei kitomis suinteresuotomis valstybės ir savivaldybių institucijomis, bendruomenėmis ir kitomis nevyriausybinėmis organizacijomis, parengia Lietuvos vietovardžių išsaugojimo gairių įgyvendinimo priemonių planą (toliau – Gairių priemonių planas), pagrįstą finansiniais valstybės įsipareigojimais.
- EKGТ, remdamasi Gairėse įvardytu tikslu ir uždaviniais, koordinuoja Gairių priemonių plano įgyvendinimą bei stebėseną ir prireikus teikia Vyriausybei siūlymus jį tobulinti.
- Gairių priemonių plano bendrąją priežiūrą atlieka Lietuvos Respublikos Seimas, kuriam kasmet iki kovo 1 dienos EKGТ pirmininkas pateikia Gairių priemonių plano įgyvendinimo ataskaitą.